

Davening in Questionable Locations

שמות פרק ט

(כט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כִּצְאֹתַי אֶת־הָעִיר אֶפְרַשׁ אֶת־כַּפֵּי אֵל ד' הַקְּלוֹת יִחְדְּלוּן וְהַבְּרָד לֹא יִהְיֶה־עוֹד לְמַעַן תִּדְעַנִּי לַיהוָה הָאָרֶץ:

רש"י שם

כצאתי את העיר – אבל בתוך העיר לא היה מתפלל, לפי שהיתה מליאה גלולים.

דעת זקנים שם

כצאתי את העיר – לכך הוצרך לצאת מן העיר כשהוצרך להתפלל על מכת הברד יותר מבשאר מכות לפי שעל מכת הברד כתיב הירא וגו' ונתמלאה כל העיר באותה שעה גלולים ממצרים שהיו עובדים לבהמות ולכך יצא מן העיר אמנם צ"ל שגם לשאר תפלות היה יוצא מן העיר ומזה אנו למדין לכל השאר.

תרומת הדשן סימן ו

שאלה מי שהוא בדרך, והיום מעריב, שהוא עת לתפלת המנחה, והרי הוא קרוב למלון, לעיר שכולה נכרים, שיוכל להגיע שם בעוד היום גדול, שפיר טפי שימתין להתפלל עד כי יבא למלון, או יתפלל בשדה ג"כ מעומד, כגון שיוכל להסתלק מן הדרך?

תשובה: יראה, דאם יוכל להסתלק מן הדרכים כל כך, שקרוב הדבר לגמרי, שלא יבאו עוברי דרכים ויפסיקוהו, שפיר טפי, להתפלל בדרך, ממה שיתפלל במלון, בעיר שכלו נכרים: מפני שבעיר, הרבה גילולים ובתי טומאה יש בה, וכמעט שאין מלון שהוא בית נכרי, שלא תמצא בה הרבה גילולים, מצוירים או חקוקים בכותל, גם לפעמים תועבות ופסילים. ודרשו רבותינו מקרא זה /מכילתא, שמות, ט, כט/: כצאתי את העיר, לא רצה להתפלל בתוך כרך מצרים, לפי שהיתה מלאה גילולים. ואמרינן נמי בפ' מפנין: /שבת קכז ע"ב/ דר' יהושע, כשרצה לילך למטרוניתא, חלץ תפיליו ונתנם לתלמידיו, ואמר להם אח"כ, שעשה בשביל שלא יכנסו דברי קדושה למקום טומאה. אמנם, אם אין בירור שלא יפסיקוהו עוברי דרכים בשדה, וגם שאפשר לו למצא חדר או קרן זנית במלון, שיוכל להתפלל שם בלב פנוי, ולא יבלבלוהו בני הבית, בדרך זה שפיר טפי, להתפלל במלון. כדאמרינן בפ"ק דברכות /דף ג' ע"א/: דרבי יוסי נכנס לחורבה להתפלל, ולא רצה להתפלל בדרך שלא יפסיקוהו עוברי דרכים, אע"פ דמסיק התם, שאין נכנסין לחורבה. ואף כי האידינא, כל תפלות שלנו הן בעיירות המליאות תועבות וגילולים. הנלע"ד כתבתי.

שולחן ערוך אורח חיים צ"ד:ט

להגה: ומי שבא בדרכו והוא סמוך למלון, אם יוכל להסתלק מן הדרכו במקום שלא יפסיקוהו עוברי דרכים, יסתלק שם ולא יתפלל במלון של עובדי כוכבים, שלא יבלבלוהו בני הבית; אבל אם אי אפשר לו להסתלק מן הדרכו במקום שלא יפסיקוהו, יתפלל במלון באיזה קרן זנית (תרומת הדשן סימן ו' ב"י סי' צ').

משנה ברורה שם

(כט) במלון של עו"ג – שבודאי יש בו גילולים ותועבות ואין להכניס לשם דבר שבקדושה שהרי מרע"ה אמר כצאתי את העיר וגו' ולא רצה להתפלל במצרים לפי שהיתה מלאה גילולים:

(ל) שלא יבלבלוהו בני הבית – צ"ל בסוף אחר תיבת קרן זוית ור"ל שלא יחוש רק למצוא קרן זוית שלא יבלבלוהו אבל לא יחוש לגילולים שהרי כל תפלתינו בעיירות מלאות גילולים. ואם בכותל מזרחי שם תלויים גילולים אל יתפלל לאותו צד אלא לצד אחר אע"פ שאינו מזרח.

שולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה

(ד) אָסוּר לְקַרֹּת כְּנֶגֶד עֶרְוָה אֲפֹלוּ שֶׁל עֵכוּם, וְכֵן כְּנֶגֶד עֶרְוַת קֶטָן אֲסוּר. לְיֵשׁ מִתִּירִין נֶגֶד עֶרְוַת קֶטָן, כָּל זָמַן שֶׁאִינוּ רְאוּי לְבִיאַה (רַבְּנֵי יְרוּחָם הָרֵא"ש פֶּרֶק מִי שֶׁמֵתוּ וּמֵהֵר"א מִפְּרָאג) וְכֵן עֶקֶר וְעֵין בְּיֹרֵה דְעָה סִימֵן רס"ה.}

(ה) עֶרְוָה בַּעֲשָׂשִׁית וְרוּאָה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ דְּפִנוּתִיהָ, אֲסוּר לְקַרֹּת כְּנֶגֶדָהּ, דְּכֹתִיב וְלֹא יִרְאֶה בֶּךָ עֶרְוַת דְּבָר, וְהָא מִתְחַזֵּיא.

(ו) הֵיטָה עֶרְוָה כְּנֶגְדּוֹ וְהִחֲזִיר פָּנָיו מִמֶּנָּה, אוֹ שֶׁעֲצַם עֵינָיו, אוֹ שֶׁהוּא בְּלִילָה, אוֹ שֶׁהוּא סוּמָא, מִתֵּר לְקַרֹּת, דְּבִרְאִיָּה תִּלְהָ רַחֲמָנָא, וְהָא לֹא חֲזִי לָהּ.

משנה ברורה שם

(יט) כנגד ערוה – דכתיב כי ד' אלהיך מתהלך בקרב מחניך והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר וגו' מכאן למדו חכמים שבכל מקום שד' אלקינו מתהלך עמנו דהיינו כשאנו עוסקים בק"ש ותפלה או בד"ת צריך ליזהר שלא יראה ד' בנו ערות דבר דהיינו שלא יהיה דבר ערוה כנגד פניו של אדם הקורא או המתפלל כמלא עיניו כדמוכח בסימן ע"ט ס"ב וכן שלא יהיה אז ערום שע"ז מתראה ערוה שלו כלול ג"כ במקרא הזה:

(כט) או שעצם וכו' – והאחרונים הסכימו דכל אלו העצות לבד מהחזרת פנים לא מהני דלא כתיב ולא תראה אלא ולא יראה ר"ל לא יראה הרואה ואפילו החזרת פנים שהותר הוא רק דוקא אם החזיר כל גופו ועומד בצד אחר דנעשית הערוה מצידו אבל אם החזיר פניו לבד לא מהני

מסכת מגילה דף ו.

אמר רבי יוסי בר חנינא: מאי דכתיב "והסרתי דמיו מפיו ושקציו מבין שניו ונשאר גם הוא לאלהינו", והסרתי דמיו מפיו - זה בית במיא שלהן, ושקציו מבין שניו, זה בית גליא שלהן, ונשאר גם הוא לאלהינו - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום. "והיה כאלף ביהודה ועקרון כיבוסי" - אלו תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים.

תוספות מסכת מגילה דף ו עמוד א

טראטריות וקרקסיות - י"מ בתי עבודת כוכבים ומכנה אותן טרטאכ' לשון חרפה וקרקסיות רוצה לומר בית הכסא בלשון ערב וקשה לומר שאותן מקומות מטונפות יכול ללמוד שם תורה אלא ודאי לשממה היא במהרה בימינו ורוצה לומר בתיים שמתאספים שם לוועד של עובדי עבודת כוכבים.

שולחן ערוך אורח חיים קנ"ד:י"א

נְרוֹת שְׁעוֹה שְׁנֶתְנָם עֵכוּם לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים, וְכֵן שֶׁמֶשֶׁן וְנֶתְנָם אוֹ מְכָרְן לְיִשְׂרָאֵל, אֲסוּר לְהִדְלִיקָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. לְהִגָּה: אֵף עַל פִּי שֶׁמֵתֵרִים לְהִדְיוֹט. וְעֵין בְּיֹרֵה דְעָה סִי' קל"ט מְדִינִים אֵלוּ. מוֹמֵר עוֹבֵד כּוֹכָבִים שְׁנֶתְנָם שְׁעוֹה אוֹ נֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת. אֲסוּר לְהִדְלִיקוֹ (פֶּסְקֵי מֵהֵר"ו סִי' ס"ו וְעֵין בְּיֹרֵה דְעָה סִי' רנ"ד.)

מגן אברהם שם ס"ק יז

אסור להדליקם. וה"ה לכל נר מצוה וה"ה לכל מילי דמצוה אין עושין מדבר שנעשה לע"א עסי' י"א סעיף ח' וסי' תקפ"ו סעיף ג'. ובכ"ה כתב בשם הרא"ם ח"א סי' ע"ט דאפי' נעבד בבית ע"א בקבע מותר להתפלל בתוכו ואפשר דס"ל דמחוב' שאני ואע"ג דבית דינו כתלוש מ"מ דמי למחובר

דגול מרבבה אורח חיים סימן קנד

ואפשר דסבירא ליה דמחובר שאני. ובמסכת מגילה דף ו' ע"א בתוספות ד"ה טראטריות משמע דאסור:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן לא

בענין אם רשאים להתפלל במקום שקבוע לפריצות והוללות ערב סוכות תשי"ב. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם כש"ת מוהר"ר מנחם צבי אייכענשטיין שליט"א הגאב"ד סט' לואיס ומחבר ספר הנכבד פרי יהושע שלום וברכה כל הימים.

הנה בדבר לשכור מקום שעושין בו כל התועבות להתפלל שם בימים הנוראים יפה הורה כתר"ה לאיסור. וראיה גדולה מהא דמצוה להתפלל יותר בבית המדרש היכא דגרסי, ולתוס' ברכות דף ל' אף להתפלל ביחידות עדיף, ואף באין תורתו אומנתו כמפורש בתר"י /ברכות/ דף ח'. ולשון הרמ"א /או"ח/ בסי' צ' סעי' י"ח אינו מדוייק לכאורה שכתב וי"א דאפילו בלא עשרה עדיף להתפלל בבית המדרש הקבוע לו ודוקא מי שתורתו אומנתו ואינו מתבטל בלאו הכי דמשמע דלהי"א רק במי שתורתו אומנתו עדיף אף בלא עשרה והא זה אינו דהי"א הוא שיטת התוס' שלדידהו הוא אף למי שאין תורתו אומנתו דהא לא הוזכר בגמ' שהוא דוקא בתורתו אומנתו...

... עכ"פ חזינן דמה שעושין בהמקום מועיל למצות התפלה שכיון שהוא מקום דגרסי בו הוא עדיף להתפלל בו לכו"ע, להרמב"ם רק לגבי מעלת רוב עם ולתוס' אף לגבי חיוב בעשרה. וא"כ מכלל הן אתה שומע לאו שבמקום שנעשים בו דברים מתועבים אינו מקום הרצוי לתפלה כלל כיון שהוא מקום שנאוי להקב"ה והמקום לתפלה הא עדיף במקום שאהוב לו ביותר שהוא במקום דגרסי דאוהב ה' שערים המצויינים בהלכה ביותר, וגם הוא טוב בביהכ"נ שג"כ אהוב לו, ולכל הפחות בסתם בתי ישראל ומקומות בעלמא שאינם שנאיים לו ותהיה השכינה עמהם ע"י התפלה גופה, עיין בברכות דף ו', אבל במקום עשיית תועבות שנאוי לו אינו מקום רצוי לתפלה כלל ואף ע"י עשרה מתפללין לא תהיה שכינה עמהם. ולכן כיון שכל מעלת תפלה בצבור שהוא בעשרה איתא /ברכות/ בדף ח' משום שהוא עת רצון ונשמעת התפלה שם ביותר כגירסת הרי"ף והרא"ש וכן הוא בטור (עיין במעדני יו"ט) וברמב"ם רפ"ח מתפלה, א"כ במקום עשיית תועבות שאינו רצוי אף שתהיה התפלה בעשרה אין שם מעלת תפלה בצבור כלל, וממילא עדיף להתפלל ביחיד אף בביתו שאף שאינו מקום המקודש מ"מ אינו מקום שנאוי וע"י תפלתו תתקדש לאותה שעה שתהיה השכינה שם ותשמע תפלתו. מלהתפלל במקום המתועב ושנאוי אף בעשרה שלא הוי רצון כלל.

שולחן ערוך אורח חיים קנ"ד:ב

(ב) השוֹכְרִים בֵּית וּמִתְפַּלְלִין בו, אין לו דִּין בֵּית הַכְּנֶסֶת.

משנה ברורה שם

(ד) השוכרים בית – לזמן קבוע לחודש או לשנה והטעם דכיון דבכלות זמן השכירות יש ביד הבעה"ב שלא להשכיר להם עוד א"כ אינו אלא עראי ואין בו קדושה [זה הטעם מוכח מלבוש ובע"ת לא משמע כן ועיין בה"ל]:

(ה) ומתפללים בו – דוקא אם הוא להתפלל לבד אבל אם הוא ביהמ"ד יש בו קדושה [ש"ת בשם תשוב' כנה"ג ואיני יודע טעמו ואולי דכיון שהוא נעשה קבע גמור להתפלל וללמוד בו כדרך ביהמ"ד לא מקרי עראי]:

ביאור הלכה שם

השוכרים בית וכו' – עיין במ"ב טעמו של דבר וזה כתבתי לפי מה דאסברה לנו הלבוש עי"ש אמנם מעולת תמיד מוכח דאין דין זה אלא בכגון ההיא דר"י בן חביב שלא היה שם רשות להם בתוגרמה להזמין מקום קבוע לתפלה מפני המלכות והיו מטמינים את עצמם בתחתיים להתפלל, ובכה"ג בודאי אינו חשוב אלא עראי כי היום או מחר יתודע ויתבטל באמצע הזמן, משא"כ בשוכרים בגלוי כדרך כל העולם שעל אותו הזמן כמכורה היא להם בודאי יש בה קדושה כיון שקבעו אותו מקום לתפלה בכל משך הזמן ולא באקראי בלבד ואע"פ שלאחר כלות הזמן אפשר שלא ירצה בעה"ב להשכיר מ"מ אין זה מקרי אקראי בעלמא כיון שבכל אותו הזמן אין להם קביעות אחרת כ"א שם, וכעין זה משמע ג"כ מהכנה"ג הובא בשערי תשובה שכתב דאם הוא נעשה ברשות המלך [והיינו שלא בהצנע וכנ"ל] יש בה קדושה. ולענ"ד שכן נכון לדינא מאחר שגם בגוונא דמהר"י בן חביב כתב מהר"ט ח"ב סימן ד' שלא ברירא ליה דבר זה והוא חוכך בזה להחמיר כל משך הזמן של השכירות [והביאו בכנה"ג] וא"כ עכ"פ בשוכר בגלוי כדרך כל הארץ בודאי אין להקל בזה:

מסכת ברכות דף ו.

תניא, אבא בנימין אומר: אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת, שנאמר: "לשמוע אל הרנה ואל התפלה", במקום רנה שם תהא תפלה. אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מצוי בבית הכנסת שנאמר: "אלהים נצב בעדת אל"; ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם - שנאמר: "אלהים נצב בעדת אל";

צל"ח שם

"שם אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת וכו'. יש להסתפק בכוונת אבא בנימין בזה, אם המקום גורם ואפילו אין הציבור מתפללים עתה כגון שנתאחר וכבר השלימו הציבור תפלתם והוא מוכרח להתפלל ביחיד, אפ"ה ילך לבית הכנסת ששם תפלתו בודאי נשמעת, וכן דעת הרמב"ם בריש פ"ח מהל' תפלה, ועיין בכסף משנה ובלחם משנה שם, ועיין בתלמידי רבינו יונה [ד' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה אימתי], ובזה אפשר דוקא שם כשיתפלל חוץ לבית הכנסת יתפלל יחידי אז מוטב להתפלל בבה"כ, אבל אם נזדמן לו בי עשרה המתפללים חוץ לבה"כ בצבור, ויש לו ברירה להתפלל עמהם בעשרה או ללכת לבה"כ שהוא מקום קבוע תמיד לתפלה, אבל שם לא ימצא עשרה כי כבר השלימו הציבור תפלתם, עדיף להתפלל בעשרה חוץ לבה"כ. ובזה מדוקדק לשונו של אבא בנימין דקאמר אין תפלתו של אדם נשמעת וכו', והוא ליה למימר סתם אין תפלה נשמעת אלא בבה"כ, אלא ודאי דקמ"ל בזה דדוקא תפלתו של אדם יחידי אינה נשמעת וכו', אבל תפלת הציבור בכל מקום נשמעת. אבל במס' ע"ז דף ד' ע"ב בתוס' בד"ה כיון דאיכא ציבורא, כתבו בזה הלשון, אינה נשמעת אלא במקום שהציבור מתפללים כדאמרינן בפ"ק דברכות אין תפלתו של אדם נשמעת אלא עם הציבור, יע"ש. וא"כ נראה שהם מפרשים דברי אבא בנימין דבית הכנסת כוונתו הציבור שמתפללים שם בבית הכנסת.

מסכת ברכות ח.

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא: לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא! אמר ליה, הכי אמר רב חסדא: מאי דכתיב "אהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב" - אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא, כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד - לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי, היכא דהוו גרסי.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ד עמוד א

"אלא ביני עמודי היכא דהוו יתבי וגרסי." פירשו רבני צרפת ז"ל שאפי' בלא עשרה היו עושין כן מפני שיותר נכון להתפלל יחידי במקום ששם קביעות התורה יומם ולילה מלהתפלל בבהכ"נ בצבור כדאמרינן אוהב הקב"ה שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות, ורבינו משה ז"ל פירש שלא אמרו אלא בעשרה

שולחן ערוך אורח חיים סימן צ

(ט) ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הצבור, ואם הוא אנוס שאינו יכל לבוא לבית הכנסת, יכון להתפלל בשעה שהצבור מתפלליו. לנה"ה בני אדם הדרים ב'ישובים, ואין להם מנין, מכל מקום יתפללו שחרית וערבית בזמן שהצבור מתפללים (סמ"ג). וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הצבור, והוא מתפלל ביחיד, אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת.

(יח) בית המדרש קבוע קדוש יותר מבית הכנסת, ומצוה להתפלל בו יותר מבית הכנסת, והוא שיתפלל ב'י'. להגה: ויש אומרים דאפילו בלא י' עדיף להתפלל בבית המדרש הקבוע לו, ודוקא מי שתורתו אמונתו ואינו מתבטל בלאו הכי (תר"י פרק קמא דברכות) ואפלו הכי לא ירגיל עצמו לעשות כן, שלא ילמדו עמי הארץ ממנו, ויתבטלו מבית הכנסת (תשובת הרא"ש כלל ד' והטור) וכל שכן שלא יעסק בתורה בבית הכנסת בזמן שהצבור אומרים סליחות ותחנונות (הגהות אלפסי החדשים).

משנה ברורה שם

(כז) להתפלל בבהכ"נ – ואפילו אם יש לו עשרה בביתו ישתדל בבהכ"נ ועיין בסי"ח במ"ב ס"ק נ"ה:
 (כח) ובהכ"נ ביחיד ובביתו בעשרה תפלת צבור עדיף ואפילו יכול לשמוע קדיש וברכו אפ"ה תפלת צבור עדיף [פמ"ג]. ועיקר תפלה בצבור הוא תפלת י"ח דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד ולא כמו שחושבין ההמון שעיקר להתפלל בעשרה הוא רק לשמוע קדיש וקדושה וברכו ולכן אינם מקפידין רק שיהיו י' בבהכ"נ וזהו טעות ולכן חוב על האדם למחר לבוא לבהכ"נ כדי שיגיע להתפלל י"ח בצבור [ח"א].
 (נה) והוא שיתפלל בי' – ואפילו אם בבהכ"נ איכא רוב עם הדרת מלך מ"מ בה"מ עדיף, וה"מ למי שלומד בו וכדי שלא יבטל מלימודו לילך לבהכ"נ הא בלא"ה רוב עם עדיף כ"כ הפמ"ג. ונראה פשוט דזה דוקא בבה"מ שקבוע ליחיד ללימוד דלא קבוע קדושתו כ"כ וכדמשמע ממ"א בסימן קנ"ג ס"א דבזה איירינן הכא. אבל בה"מ שקבוע לרבים ללימוד התורה בוודאי קדושתו חמורה יותר מבהכ"נ ומוטב להתפלל בו בעשרה יותר מבהכ"נ שיש בו רוב עם אפילו מי שאינו לומד בו כלל וכדאיתא בגמרא דאוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות וכו' וכן משמע מכמה אחרונים:

Rabbi Aryeh Lebowitz, Outdoor Minyanim ft. note 13

When Rav Hershel Schachter shlita was suffering from back problems that prevented him from going to yeshiva, several boys from yeshiva would come to his house to help him make a minyan. He would tell them that they really should not be there as davening in a beis medrash is much more valuable than davening in a private home.